

ॐ

संस्कृतभारती (उत्तरतमिळनाडु)

पत्राचारद्वारा संस्कृतम्

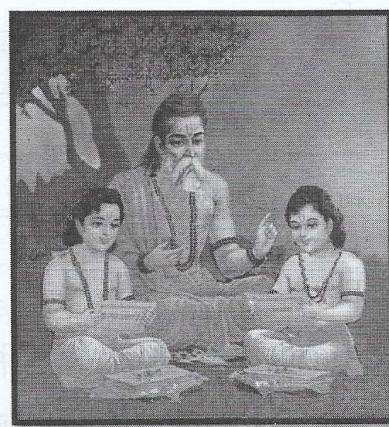
परीक्षा - परिचयः

कालावधि: - होरात्रयम्

अड्का: - १००

आषाढः - हेमलम्बसंवत्सरः ५११८

जूले - २०१७

॥कार्याणां कर्मणां पारं यो गच्छति स बुद्धिमान्॥

नाम _____

(full name with initials / surname)

पञ्जीकरणसंख्या (Regn. No.) _____

जड़गमदूरवाणी-संख्या (Mobile. No.) _____

वासप्रदेशस्य नाम (Area of your residence) _____

परीक्षाकेन्द्रस्य नाम (Exam centre) _____

अवधेयम् - प्रथमभागस्थ-प्रश्नानाम् उत्तराणि प्रश्नपत्रे लिखत । अन्यप्रश्नानाम् उत्तराणि उत्तरपत्रे लिखत ।

प्रथमः भागः

(अ) अधस्तन-वाक्यानां प्रयोग-परिवर्तनं कुरूत । (5)

(उदा. - बालकः विद्यालयं गच्छति । -> बलकेन विद्यालयः गम्यते ।)

- १) छात्रः क्षोकं पठति । **छात्रेण श्लोकः पठ्यते ।**
- २) बालकाः फलानि खादन्ति । **बालकैः फलानि खाद्यन्ते ।**
- ३) बालिका प्रश्नं लिखति । **बालिक्यां प्रश्नः लिख्यते ।**
- ४) वयं गीतं रचयामः । **अस्माभिः गीतं रच्यते ।**
- ५) रजकः वस्त्राणि क्षालयति । **रजकेन वस्त्राणि क्षाल्यन्ते ।**

(आ) उचितं विशेषण-पदं चित्वा लिखत । (5)

- १) उद्याने **उन्नताः** वृक्षाः सन्ति । (उन्नतैः , उन्नताः , उन्नतेषु)
- २) भवान् **तं** महोदयं जानाति वा ? (सः , तस्य , तं)
- ३) भवत्या: **सुन्दर्याः** शाटिकायाः मूल्यं किम् ? (सुन्दरी , सुन्दर्याः , सुन्दरः)
- ४) **तिसः** महिलाः पाकं कुर्वन्ति । (तिसः , त्रीणि , त्रयः)
- ५) देवः **श्रेष्ठाय** भक्ताय वरं दत्तवान् । (श्रेष्ठाः , श्रेष्ठाय , श्रेष्ठस्य)

(इ) उचित-सङ्ख्यावाचकं/ पूरणप्रत्यान्तं पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत । (5)

- १) सः **एकस्य** गन्थस्य सर्वान् क्षोकान् जानाति । (एकम् , एकस्य , एकेन)
- २) उत्पीटिकायां **द्वे** पुस्तके स्तः । (द्वे , द्वौ)
- ३) एप्रिल्मासस्य **चतुर्दशे** दिनाङ्के अम्बेडकरजयन्ती भवति ।
(चतुर्दशाय , चतुर्दशम् , चतुर्दशे)

एका

४) गायिका गायति । (एकम्, एकः, एका)

५) गृहे चत्वारः जनाः वसन्ति । (चत्वारः, चत्वारि, चतस्रः)

(ई) सन्धिच्छेदं कुरुत । (पञ्चानाम्)

(5)

१) पश्यतीश्वरः २) पित्रिच्छा ३) देशोऽयम् ४) नैव

५) इत्यस्ति ६) लम्बोदरः ७) पठन्त्यत्र

१) पश्यति + ईश्वरः

६) लम्ब + उदरः

२) पितृ + इच्छा

७) पठन्ति + अत्र

३) देशो + अयम्

४) न + एव

५) इति + अस्ति

(उ) सन्धिं कृत्वा सन्धि-नाम चित्वा लिखत । (पञ्चानाम्) (10)

(गुणः, यण्, सवर्णदीर्घः, वृद्धिः, पूर्वरूपम्, यान्तवान्तादेशः)

(उदा. - राज + ईश्वरी = राजेश्वरी, गुणसन्धिः)

१) वाणी + ईशः २) तथा + एव ३) पर + उपकारः

४) अति + उत्तमम् ५) अन्ते + अपि ६) मनु + अन्तरम्

७) क्षीरे + इच्छा

१) वाणीशः सवर्णदीर्घः

२) तथैव वृद्धिः

३) परोपकारः गुणः

४) अत्युत्तमम् यण्

५) अन्तेऽपि पूर्वरूपम्

६) मन्वन्तरम् यण्

७) क्षीरयिच्छा यान्तवान्तादेशः

(अ) मेलयत । (क्रृपु , क्रृत्य इति इति इति इति) (5)

- १) कटुः - बाणः (३)
- २) वातः - कोशः (४)
- ३) अशोकम् - कुलपर्वतः (५)
- ४) प्राणमयः - दोषः (२)
- ५) मलयः - रुचिः (३)

(ऋ) उचितं चित् / चन- प्रयोगं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत । (5)

केचित्
कानिचित्
कस्मिंश्चित्
केनचन
काचित्

(ऋ) उचितं चित् / चन- प्रयोगं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत । (5)
१) ----- बालकाः क्रीडाङ्गणे क्रीडन्ति । (काचित् , केचित् , कश्चित्)
२) वृक्षे ----- फलानि एव पक्वानि सन्ति । (कैश्चित् , कानिचित् , केचित्)
३) ----- ग्रामे एकः आश्रमः आसीत् । (कस्मिंश्चित् , केभ्यश्चित् , कस्यचित्)
४) वृद्धः ----- दण्डेन चलति । (कयाचन , केनचन , केषुचन)
५) तत्र ----- महिला गच्छति । (काश्चित् , काचित् , कयाचित्)

(ऋ) अधो दत्तानि पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत । (पञ्चानाम्) (5)

(मन्दिरम् , विद्यालयः , भोजनशाला , सदा , पण्डितः , जननी , विदेशः , नृपः , सैनिकाः)

मम पिता प्रतिदिनं मन्दिरं गच्छति ।

१) छात्रैः विद्यालयः गम्यते ।

२) कार्यालयस्य पुरतः एका भोजनशाला अस्ति ।

३) मम दौहित्रः सदा हसति ।

४) मम गृहस्य समीपे एकः पण्डितः वसति ।

५) जननी पुत्राय अनन्दं ददाति ।

६) मम जनकेन विदेशः गम्यते ।

७) निषधदेशस्य नृपः नलः ।

८) सैनिकाः अस्माकं देशं रक्षन्ति ।

(लृ) कस्यचित् एकस्य धातोः रूपाणि लिखत ।	(5)
(१) खाद् (२) क्रीड् (३) धाव् (४) पठ् (५) गम् (६) लिख्	खादति
१) लद् (वर्तमानकालः)	खादतु
३) भूतकालः	अखादयत्
५) विधिलिङ्गलकारः	खादेत्
७) तुमुन् प्रत्ययः	खादितुम्
९) तव्यत् /अनीयर् प्रत्ययः	खादेतव्यम्/खादनीयम्

(ए) एकपदेन उत्तरं लिखत । (पञ्चानाम्)	(5)
१) रघुः कं यागं कृतवान् ?	विश्वजिद्
२) रघोः पुत्रः कः ?	अजः
३) सीता लवकुशौ कुत्र प्रसूतवती ?	वाल्मीकेः आश्रमे
४) कौत्सः कस्य शिष्यः ?	वरतन्तुमुनेः
५) विदर्भदेशस्य नृपः कः ?	भोजः
६) कुम्भोदरः कस्य रक्षणं करोति ?	दिवदारुवृक्षस्य
७) देवेन्द्रस्य राजधानी का ?	अमराकृती

(ऐ) उचित-पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत ।	(7)
१) भास्करेण श्लोकः ----- । (पठितुम्, पठिता, पठितः)	पठितः
२) बालिका भोजनं ----- निद्रां करोति । (खादित्वा, खादितवती, खादिता)	खादित्वा
३) माता बेङ्गलूरु-नगरं ----- । (अगच्छत्, अगच्छम्, अगच्छतम्)	अगच्छत्
४) बालेन चित्रं ----- । (रचिता, रचितानि, रचितम्)	रचितम्
५) अर्चकेन देवः ----- । (पूज्यते, पूज्यन्ते, पूज्यसे)	पूज्यते

६) छात्रा: गृहपाठं ----- । (लिखेताम्, लिखेत, लिखेयुः) **लिखेयुः**
७) सुरेशः पितरं धनं ----- । (पृष्ठवती, पृष्ठवान्, पृष्ठवन्तः) **पृष्ठवा**

ओ) आडग्ल/ तमिल्-भाषया वा अर्थं लिखत । **न** (5)

१) ननान्दा **Sister-in-law** २) श्यालः **Wife's brother**

३) पितामहः **Grandfather** ४) दौहित्री **Daughter's daughter**

५) देवरः **Husband's brother**

औ) गद्यांशं पठित्वा संस्कृतेन उत्तरत । (5)

धनपालः महाधनिकः । तस्य गृहम् अतिविशालम् । ऐश्वर्यदेवता सर्वदा तत्रैव वसति स्म। तथापि धनपालः बहुचिन्तामग्नः आसीत् । जीवने कदापि सः सुखं न अनुभूतवान् । तस्य प्रतिवेशिकः (neighbour) धर्मपालः महादरिद्रः आसीत्। कुटीरे एव सः वसति स्म । तस्य भोजनार्थमपि धनं न आसीत् । तथापि सः सर्वदा सन्तुष्टः आसीत् । धनिकः धनपालः एकदिनं धर्मपालस्य समीपं गत्वा पृष्ठवान् - "मम धनैश्वर्यादिकमस्ति चेदपि सन्तोषः नास्ति । एतत् किमर्थम् ?" इति । तदा निर्धनः धर्मपालः वदति - " महोदय ! , एषः वसन्तकालः सौन्दर्यपूर्णः अस्ति । अहं तत् दृष्ट्वा सन्तोषमनुभवामि । यत् 'अस्ति' तत् अहं पश्यामि । किन्तु भवान् यद् 'नास्ति' तदेव पश्यति । अतः विन्तां करोति " इति । एतत् श्रुत्वा धनपालः स्वदोषम् अवगतवान्, अनन्तरं सन्तोषेण जीवनम् यापितवान् च ।

१) धनपालः कीदृशः, धर्मपालः च कीदृशः आसीत् ?

धनपालः महाधनिकः, बहुचिन्तामग्नः च । धर्मपालः महादरिद्रः सन्तुष्टः

न ।

२) का सर्वदा धनपालस्य गृहे वसति स्म ?

ऐश्वर्यदेव ।

न

३) एषः कः कालः इति धर्मपालः वदति ?

वस्तुत्कालः ----- ।

४) धर्मपालः सर्वदा किं पश्यति , धनपालः किं पश्यति ?

यत् अस्ति तत् पश्यति, यत् नास्ति तत्

पश्यति ।

५) स्वदाष ज्ञात्वा धनपालः कथं जीवनं यापितवान् ?

सन्तोषेण ----- ।

(अं) उचितानि पदानि चित्वा सुभाषितं पूरयत । (एकम् एव) (3)

१) क्षोकार्थेन **प्रवक्ष्यामि** यदुक्तं ग्रन्थकोटिभिः ।

परोपकारः पुण्याय **पापाय** परपीडनम् ॥ (पापाय, प्रवक्ष्यामि , परोपकारः)

पूर्यते

२) जलबिन्दुनिपातेन क्रमशः ----- घटः ।

स हेतुः सर्वविद्यानां **धर्मस्य** **धनस्य** च ॥ (धनस्य , पूर्यते ,धर्मस्य)

अः) एकं विषयम् अधिकृत्य पञ्चवाक्यानि संस्कृतेन लिखत । (5)

१) साधुजनस्य स्वभावः

२) रामायणम्

३) परोपकारः

द्वितीयः भागः

(संस्कृत / तमिल / आङ्ग्ल/मातृ-भाषया वा लिखत)

(अ) ससन्दर्भ व्याख्यात । (द्वे एव)

(6)

Explain any two with reference to context.

१) अहम् अपि शिवपूजकः । शिवः गौरवार्हः । मम आचार्यः वसिष्ठः ।

२) देवेन्द्र ! त्वं देवेषु प्रथमः । अश्वस्य अपहरणं हीनं कार्यम् ।

३) पुरा अयोध्यायां मार्गे नृपुराणां ध्वनिः श्रूयते स्म ।

४) रावणवधार्थं दशरथस्य पुत्रो भविष्यामि ।

(आ) सूक्ते: अर्थं लिखत । (द्वयोः एव)

(6)

१) कार्याणां कर्मणा पारं यो गच्छति स बुद्धिमान् ।

२) अनुक्तमप्यूहति पण्डितो जनाः ।

३) आलस्यं हि मनुष्याणां शरीरस्थो महान् रिपुः ।

४) बहुविघ्नास्तु सदा कल्याणसिद्धयः ।

(इ) श्लोकस्य अन्वयं भावार्थं च लिखत । (द्वयोः एव)

(8)

Write the prose order and the meaning of the shlokas. (any two)

१) इक्ष्वाकुवंशप्रभवो रामो नाम जनैः श्रुतः ।

नियतात्मा महावीर्यो द्युतिमान् धृतिमान् वशी ॥

२) स सत्यवचनाद्राजा धर्मपाशेन संयतः ।

विवासयामास सुतं रामं दशरथः प्रियम् ॥

३) तमेवंगुणसम्पन्नं रामं सत्यपराक्रमम् ।

यौवराज्येन संयोक्तुमैच्छत् प्रीत्या महीपतिः ॥

शुभं भूयात् ।